

SPREMEMBE

Jugoslavija še nekaj mesecev preživlja reorganizacije. Do prihodnje pomladi naj bi bili povsod izvoljeni ljudski odbori občin, mestnih občin, mest in okrajev. Ti ljudski odbori bi se tako v marsičem približali vzo = rom nekdanjih občinskih odborov.

Ob istem času se vrše preosnove v gospodarstvu in na dolgo razpravljajo o ustavni preureditvi. Ni še znano, kdaj naj bi sprejeli novo ustavo in izvedli volitve v Zvezni svet.

Ob vseh teh spremembah, ki so še v teku ali šele predvidene, je mnogo razpravljanja in ugibanja. Kaj pomenijo? Kam bodo pripeljale? Nam begun = cem, ki dojemamo komunizem v vsej resničnosti in izključnosti, spremembe ne predstavljajo bogve kaj posebnega; Partija bo še vedno gospodarica, Polit = biro in Centralni komite KPJ bosta še vedno nosilca vse oblasti v državi. In s tem je za nas povedano vse, četudi se bodo nekatere oblike spremeni = le, nekatere trdote prikrile - toda ostalo bo pri bistvu.

Vendar Zapad ne gleda z enakimi očmi. Ne samo, da je nekaterim titoi = zem všeč in da se večini zdi Tito manjše zlo od Stalina, kar Zapadnjakom megli pogled, ampak tudi na splošno sodijo rdeče reforme po svojih zapad = nih merilih. Ker je v demokracijah poseganje stranke na oblasti v vse ma = lenkosti življenja nekaj nepojmljivega, ocenjujejo tudi pri Titovini zu nanje lice in pozabljajo na ozadje. Pozabljajo na povsod pričujočo in vse mogočno Partijo.

Titovci se zelo trudijo, da bi Jugoslavijo na zunaj na novo pobelili. Vsemu svetu je jasno, da je bila v upravnem in gospodarskem pogledu Jugo = slavija na robu propada. Ob birokraciji, ki je prevladovala, bi prav lahko bili zama vsi milijoni zapadne pomoči. To so morali sprevideti tako Ame = rikanci kot jugoslovanski komunisti sami, ki so se zato lotili preurejanja. Vrnili so se na stari in preizkušeni sistem občin. Odslej se bo morala vsa ka občina proračunsko sama vzdrževati. Celotni zunanji videz je, da bo k re ševanju občinskih zadev pritegnjeno večje število prebivalcev, ki morda ne bodo komunisti. To je mogoče vaba za Zapad ali pa resnično nemo priznanje, da se mora režim poslušiti nekomunistov za ekonomsko rešitev države. Razen najvažnejših panog, kot so elektrarne, rudniki, železnice, so decentralizira = li gospodarstvo in ga prepustili nižjim upravnim enotam. In še te bodo od = slej le nadzorovale podjetja. Za vodstvo so še bili postavljeni razni sveti.

Za vse dosedanje komunistične polomije je brž pri roki izgovor: Sovje ti so krivi. Sprememba ustave, četudi bo v nekem pogledu le sprememba na = zivov in ob enem resnična parada moči, hoče pred Zapadom zavreči poslednji spomin na Moskvo; da pa ne bi delala vtisa posnemanja Zapada, pač mora naj ti neko novo svojsko obliko predstavnštva. Kominforma jo proglašajo za "fa šizacijo". Logično je, da morajo vsi mogoči sveti proizvajalcev dobiti me sto tudi pri vrhu, pa četudi za ceno postavitve v kot dosedanjega Sveta na rodov, ki ostane vnaprej le papirnato telo, da zadovolji sentimente posamez nih republik. Sprva napovedane posredne volitve poslancev v Zvezni svet je bilo mogoče razlagati kot odpravo 99% izidov parlamentarnih volitev, ki se jim je Zapad pač smejal. Občutno zmanjšanje tega procenta, da bi mu Za = pad verjel, pa bi spet postavljalo komuniste v čudno luč pred Kominformo, postavljalo bi na laž vse prejšnje visoke izide, ob enem pa le preveč pri = znava pred jugoslovanskim prebivalstvom, da ni vse za režim. Volitve z enostrankarskim sistemom bi bile za Zapad vedno farsa. Uvedba večstran = karskega sistema bi pomenila za Tita polom. To so utegnili biti vzroki, da so se komunisti odločili za posredne volitve preko ljudskih odborov, za katere volilna borba ne pada tako v oči. Vodi se bolj na lokalni višini, strank torej "ni treba" in ob postavitvi mnogih kandidatov "ugled" parti = ne bi tako trpel, če slučajno ne bi bilo izvoljeno vse 99%. Poleg tega pa tudi pri teh volitvah veliko prednost Osvobodilna fronta kot edi =

na organizirana skupina volivcev. Volitve še razpisane niso, pa že Glavni odbor OF naroča: "Frontne organizacije... morajo pod vodstvom svoje partijske organizacije (dragoceno priznanje, op. ur.) postati odločilni politični činitelj v mestih, okrajih, predvsem pa v občinah..." Volitve same bodo manjšega pomena. Partija bo s pomočjo "množice" poskrbela za svoje kandidate. Marijan Breclj, podpredsednik ljublj. vlade, je prav jasno poudaril, da se bo "osnovna politična borba odigrala na zborih volivcev. Tu bo treba na šim političnim organizacijam izbojevati zmago v vprašanju, kdo naj bo kandidat za volitve." In dalje: "Sedaj se marsikomu kaže občina v drugačni luči in vse bolj privlačne so možnosti samostojnega vodstva občinske politike... Zdaj ne bo mogoče odločati o tem, kakšen naj bo predstavniški organ občine, med štirimi stenami v odborih naših političnih organizacij, ampak bo treba izbojevati to v odprtem političnem boju na zborih volilcev."

Toda v svojem junijskem intervjuju s tiskom je Moša Pijade omenil, da je prvotni osnutek o posrednih volitvah v Zvezni svet zavržen in da bodo volitve neposredne. Kot potepenim šolarjem je dal listo nalogo, naj razpravljajo o ljudskih odborih. Kaj je bil vzrok temu skoku in kako mislijo v bodoče prirejati cirkus parlamentarnih volitev, zdaj ni mogoče predvideti.

Vendar komunisti kot vsi diktatorji, niso posebno navdušeni niti za lasten parlament. Nasvet nekaterih pravnikov, naj bi po novi ustavi skupščina stalna zasedala, kot je običaj na Zapadu, je bil zavržen, češ da v celoti ni mogoče; bilo bi pač preveč časa za govorjenje in preveč govorjenja utegne biti smešno ali pa nevarno; sicer pa "se da stalno delo skupščine zagotoviti vsaj s permanentnim delom skupščinskih odborov". V teh sede zasneljivi partiji in sploh je lažje krotiti manjše število ljudi.

Tako bo Jugoslavija na novo pobeljena. Komunisti vsekakor pričakujejo ugodnega odmeva na zapadu. Vrsta sprememb je zasnovana kot pesek v oči naivnemu Zapadnjaku: celo po občinah referendum (kot v Švici); namesto kroglice so uvedli volitve z listi (kot na zapadu), okrožna sodišča bodo razpravljala o pritožbah zaradi nepravilnosti pri volitvah; teoretično lahko vsakdo kandidira v ljudske odbore in celo "skupine opozicionalcev" morejo pisмено predložiti kandidatne liste; itd. Vse to daje površnemu opazovalcu varljivi videz, da se Tito demokratizira in da začenja sijati sonce svoje bode na jugoslovanske narode.

Ti narodi sami bodo za nekaj časa duševno zaposleni, da dojamajo nove stvari. Domači časopisi jim toliko trobijo o spremembah, da morajo zmotiti ljudi, da vsaj nekoliko pozabijo na čevne težave. Ako ne bi bilo naznanjanje sprememb tako vsakdanje, da so se ga ljudje že deloma privadili, bi bil notranji učinek tolažbe, da "bo boljše", pač mnogo večji. Tako pa ljudje večino le zmigujejo z rameni in pričakujejo čez štirinajst dni novih reform.

V bistvu se ne bo nič spremenilo. Brez skrbi moremo postaviti to trditve. Nihče v Titovini niti ne omeni, da se KP tudi lahko zmoti in da bo za to izgubila na oblasti. Nihče niti ne zine, naj se prezračijo zatohlo vzdušje komunizma, kar bi bilonprvi pogoj za resnično preureditev. Brez tega je v Krali zatrt vsak svoboden pojav. KP je edina, je vse-mogočna, je vsevedna, je nezmotljiva. KP je zaščitnica "ljudstva". Kdor misli po svoje, je mračnjak in reakcionar. Kdor zine po svoje, je izdajalec in protiljudski element. Z nasprotniki socialistične izgradnje znajo večje postopati. Strupen napad v časopisju, neuradne uradniške lumparije, nagajanje različnih vrst "oblasti" so milejša oblika vzgajanja "reakcionarjev". V hujšem primeru poseže vmes "množica". Lahko si zažgan ali pretepen - in oblast uradno ni še niti mignila s prstom. Šele zadnja stopnja so tako preproste metode kot nasilna policija in zapori.

Dokler se ne bo razkadilo to vzdušje strahovanja, ne bo resničnih sprememb v Jugoslaviji. In ko se bo - takrat bo Tita konec.

SRBI IN TRST

V predvojni Jugoslaviji smo Slovenci pogosto z boleščjo ugotavljali, da pri Srbih, četudi so z nami živeli pod isto streho, ni bilo razumevanja za slovenske narodne manjšine pod Italijo, Avstrijo in Madžarsko. V medvojni dobi je v emigrantskih vladah stvar krenila na pravo pot. Z veseljem zdaj ugotavljamo, da postaja predvsem tržaški problem srbski, zlasti mlajši, emigraciji prav tako pomemben kot je nam Slovence. Že predčasno pišemo

KLIC TRIGLAVA
53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

nje SLOBODNE TRIBUNE, nato PORUKE in zdaj NASE REČI dokazuje, da so tudi Srbi začutili, da je Trst važen tudi zanje. Posebej je treba zabeležiti angleški članek v YUGOSLAV BULLETIN in govor dr. Stojanoviča v Trstu.

ZADRŽEVANJE ALI OSVOBOJEVANJE

Ali naj narodom v Vzhodni Evropi nudimo upanje na osvoboditev od komunizma ali pa naj bodo prepuščeni svoji usodi?

Tako začena ugledni angleški dnevnik MANCHESTER GUARDIAN uvodnik, v katerem spomni na obsodbo nenačelnosti, s katero skušajo nekateri zapadni politiki kupiti sebi udobje na račun milijonov v Vzhodni Evropi. Članek v tem smislu je napisal pred časom g. Salvador de Madariaga. Pri nadaljnjem razglabljanju uvodnika pride na svetlo zanimivo zapadno gledanje na vprašanje, ki je za naš narod tako pomembno. Kot smo nekajkrat zapisali, je važno, da poznamo zapadno mnenje, da bi mu mogli približati naš problem. Zato prinašamo glavne misli iz GUARDIANovega uvodnika:

Republikanski program, sprejet v Chicagu, zahteva, da se neha z nemo-ralno politiko "zadrževanja" sovjetskega komunizma na doslej zasedenem prostoru, kar prepušča nešteta človeška bitja despotizmu in brezbožnemu terorizmu, kar omogoča, da oblastniki s silo spreminjajo sužnje v orožje za naše uničenje. Toda edini praktični nasvet, kaj storiti, je bil predlog, naj "Glas Amerike" govori glasneje. Malokdo je oporekal, da bi radio ne obveščal Vzhodne Evrope o dogajanjih na Zapadu. Toda ali naj poroča tudi o Vzhodu - tisto kar komunistične vlade prikrivajo? Ali naj gre še korak dalje in usmeri propagando proti tem vladam in neti upore? Dejstva o sovjet skem izkoriščanju so že netenje nezadovoljstva, zato bo težko potegniti mejo med obveščevalnimi in prevratnimi programi. Toda kolikor se da, jo bo treba. Prve se zdi pametno oddajati, a druge ne. Uspeh prevratnih oddaj med vojno je bil v dejstvu, da so osvobodilne armade bile v pripravljanju na pohod. Ljudem je bilo mogoče obljubljeni svobodo v neposredni bodočnosti. Takega upanja danes Vzhodni Evropi ni mogoče pošteno nuditi. Zapadni narodi nimajo niti najmanjšega namena, da bi pričeli vojno za njeno osvoboditev, niti njene vlade ne kažejo, da bi bile pred zrušenjem, niti ne more z lastnimi notranjimi napori zrušiti teh vlad. Prezgodaj vzbujati upanja bi bilo noro in nevarno.

Obdolževanje tiranije daje seveda moralno zadoščenje. Toda koliko dlje naj gremo? Ne bi radi mislili, da bi bil Zapad le hladen opazovalec, če bi prišlo do upora v satelitu ali v sami Rusiji. Večina od nas bi verjetno šla zelo daleč v pomoči - z izjemo vojne. Toda nekaj drugega je pomagati uporu, kadar pride, kot pa ga pripravljati in podpihovati. Veliko je nevarnosti v prevelikem upoštevanju beguncev. Dokaj gotovo je, da upora ne morejo voditi politiki, ki so izgubili stik s svojimi deželami, ako naj upor bo uspešen. In gojenje sovraštva do tujcev je bilo tolikšno, da bi bilo nespametno z gotovostjo pričakovati, da bi bila zapadna intervencija sprejeta kot odrešenje. Ni gotovo, da bi se uprli ljudje, s katerimi bi se Zapad rad družil. Mnogo je odtenkov titoizma in nekateri utegnejo biti prav tako slabi, kot sistem, ki bi ga poskušali prevreči. To so resna vprašanja, ki jih ni lahko javno razpravljati, ne da bi se izpostavljali komunističnim propagandistom, ki skušajo prikazati, da hoče Zapad vojno s Stalimovim imperijem. Zapad hoče vojno z Rusijo nič bolj, kot je hotel vojno s Hitlerjem.

Na ta GUARDIANov uvodnik se je naslednji dan oglasil g. Madariaga, liberalen Španec. Njegovo pismo je lep primer, kako je treba prikazati Zapadu svoje probleme kot njih lastne:

Tri zmote so, na katerih sloni "zadrževanje": da bi sledila vojna, če bi osvobojevanje postalo naš cilj; da ne smemo obljubljeni, česar ne moremo izpolniti; in da moramo izbirati med svojimi interesi (ne vojne) in interesi Vzhodnih Evropejcev (ne obupa). Zakaj naj bi pogumnejša politika s ciljem osvobojevanja prinesla vojno? Tudi sovjetska politika neprestane ga napadanja ni izzvala vojne. Zakaj naj bi se bali, da se bodo na Vzhodu čutili izdane bolj, če si vzamemo za cilj osvobojevanje kot če ne? Upanje drži ljudi dolgo pri življenju. Obup jih takoj ubije. Ali se komunistične množice v Italiji, Franciji in drugod čutijo izdane, ker se še ni izpolnil njihov cilj - uničenje družbe? Končno: kako moremo izbirati med interesi? Vsi smo enaki, na Vzhodu in Zapadu: imamo isto civilizacijo, isto usodo. Če oni obupajo, bomo mi obupali. Če oni ne bodo osvobojeni, bomo mi izgubili svojo svobodo. Ker so oni v vojni, smo mi v vojni. "Zadrževanje" predpostavlja, da ne moremo zmagati. Osvobojevanje predpostavlja, da moramo zmagati. - Tako g. Madariaga.

MANCHESTER GUARDIAN je dodal šibko pripombo: Moskovska napadalna politika še ni sprožila svetovne vojne, a je bila nevarno blizu temu. Podobna zapadna politika bi imela isto nevarnost. A svetovna vojna je zadnje, kar bi si želeli na Vzhodu ali Zahodu Evrope. Res je velika nevarnost, da bi širili obup. Toda obup, ki izhaja iz pomanjkanja upanja je manj smrten kot obup iz razočaranja nad lažnimi upi.

Nekaj dni kasneje so objavili pismo, ki svari pred podceňjevanjem ameriškega čustvovanja, da je treba krepkejšee politike za zasušnjeno Evropo. "Zadrževanje" je bilo le zasilen ukrep, ki je hitro pokazal pomanjkljivosti. Ni mogoče govoriti o ustaljenih mejah in uravnoveženem položaju, kadar imaš opravka z dinamično silo, ki verjame v nasilno širjenje.

SLOVENSKI ČASNIKARJI

London, 25. julija. (Od našega dopisnika.)

Mednarodna zveza svobodnih časnikarjev bo prišla brez dvojnega v zadregi, katero društvo naj prizna od treh slovenskih, če bodo ta društva vprašanje svojih medsebojnih odnosov in odnosov do Zveze obenem postavljala pred mednarodni forum v pretirani meri in brez ozira na drugje organizirane slovenske časnikarje. Če v tem pogledu pri Slovencih ne bo prave mere, upajmo, da bo vsaj v Mednarodni zvezi, ki je gotovo zainteresirana na tem, da ima v svojih vrstah organiziranih čim več begunskih časnikarjev. Zveza bi se vsaj za nekaj časa rešila zadrege, če do nje že pride, ko bi tedaj vsem trem društvom svetovala, da se pogovore in sporazumejo.

Kot prvo časnikarsko društvo je bilo pri Mednarodni uniji priglašeno "Slovensko časnikarsko društvo v emigraciji", ki mu začasno predseduje g. Erjavec. Društvo vzdržuje z Unijo organizacijske stike, istočasno pa razširja svojo organizacijo po Evropi, Amerikah in Avstraliji.

Takoj za tem prvim društvom je bilo v Argentini ustanovljeno istoimensko "Slovensko časnikarsko društvo", vendar brez pridevka "v emigraciji", pod predsedništvom g. Rude Jurčeca. Ko je njegov londonski zastopnik stopil v stik z Mednarodno unijo, so tam že bili prijavljeni slovenski časnikarji, člani prvega društva. Statut mednarodne zveze pa določa, da morejo biti časnikarji ene narodnosti zastopani v Uniji samo preko ene organizacije. Tako je izključeno, da bi Unija sprejela v članstvo obe slovenski novinarski društvi kot neposredni članici.

Kot je KLIC TRIGLAVA poročal, pa obstoja še v Združenih državah Amerike "jugoslovansko" časnikarsko združenje, v katerega izvršilnem odboru sta dva Slovenca, dva Hrvata in dva Srba. Ti smatrajo, da so včlanjeni v Mednarodni zvezi, vendar dejanskega članstva ni, ker morejo biti po čl. 3. zvezinega statuta članice le narodne organizacije v etničnem smislu besede, torej le slovenska, le hrvatska, itd. Te organizacije se sicer lahko med seboj vežejo v širše zveze (n. pr. jugoslovansko), vendar takšna zveza nič ne spremeni prvotnega neposrednega narodnega članstva v IFFJ in jo je treba smatrati kot povsem interno zadevo prizadetih narodnih organizacij. To je bilo praktično mogoče videti že v Berlinu, ko III. Kongres ni priznal članstva tej "jugoslovanski" organizaciji iz New Yorka, dasi je ta poslala v Berlin svojo delegacijo in dasi obstoja že od lanskega julija.

Kot sem omenil, vzdržuje Mednarodna unija organizacijske stike s "Slovenskim časnikarskim društvom v emigraciji". Vendar pa je jasno, da s tem vprašanje slovenskega svobodnega novinarstva ni rešeno. Težko je verjeti, da bi se drugi dve organizaciji zdaj priključili prvi. Še težje, da bi se prva vključila v drugo ali tretjo. Na svetu je sicer vse mogoče, toda malo je verjetnosti.

Brez dvojnega je naš skupni slovenski interes, da imamo enotno in reprezentativno časnikarsko organizacijo. Ta cilj bi morali imeti pred seboj vsi. Jasno je, da je mogoče priti do tega cilja samo v slovenskem okviru, ne pa na "bojiščih" Mednarodne unije. Skupnemu imenu in ugledu bi škodili, če bi svoj notranji nesporazum nosili pred druge narode. Zaenkrat se za ustanovitev skupne slovenske časnikarske zveze - nad vsemi tremi društvi - še najbolj primerna. To bi pač priznalo obstoječa tri društva kot izvršeno dejstvo.

V drugi polovici julija se je sestal v Berlinu Raziskovalni odbor svobodnih pravnikov; v društvu je včlanjenih 250 juristov iz 40 držav. Pri bližno ena šestina so begunci. Odbor je preučeval stanje sodstva v Vzh. Nemčiji in v ostalih komuniziranih državah.

USTAVNA IN UPRAVNA REORGANIZACIJA V JUGOSLAVIJI

Niso bili samo inozemski časopisi, ki so napačno tolmačili predvidene ustavne spremembe v Titovini. Moša Pijade, podpredsednik Prezidija Ljudske skupščine in njen stvarni gospodar, je z obžalovanjem ugotavljal, da je bilo časopisno razpravljanje o teh spremembah "preveč abstraktno, včasih zmedeno ali popolnoma napačno". Časopisi namreč niso tolmačili predvidene ustavne spremembe kot nujno posledico preurejene osnovne uprave. Reorganizaciji ljudskih odborov tako niso posvečali tiste pozornosti kot bi jo morali. Moša Pijade je s tem opozorilom preusmeril začetkom junija ves jugoslovanski tisk na "ljudske odbore"; seveda je popolnoma uspel.

Ustavne spremembe

Prijal pa je Pijade, da je sprovedba zamisli o ustavnih spremembah daleč bolj težavna kot pa se je sprva zdelo. Ni govora, da bi mogel biti načrt predložen Ljudski skupščini že pred oktobrom, četudi so nekateri napovedovali predložitev že v juniju. Pred časom objavljeni osnutek (KT 94) je treba vzeti namreč samo kot podlago za preučevanje. Zato so že bili sprejeti popravki k nekaterim prvotnim zamislim in podobnih popravkov bo gotovo še več. - Zdaj je jasno, da bo zamišljeni Prezidij Ljudske skupščine le izvršni organ skupščine, torej vlada v polnem pomenu besede, četudi z drugim imenom (prezidij) in novimi nazivi vladnih resorov in njenih šefov (odbori). Prezidij bo izvoljen od skupščine in odgovoren njej. Ali kot je Moša Pijade konkretiziral: "Prezidij je pravzaprav samo posebni odbor skupščine, ki mu bo poverjeno vodstvo dnevnih poslov izvršne oblasti, ki jih sama skupščina ne bi mogla opravljati." Poleg Prezidialnih odborov (zdaj ministrstev oz. raznih svetov) bo vsak odbor imel svoj upravni aparat s stalnim uradništvom.

Pijade je dalje naznanil, da bodo volitve za poslance Zveznega sveta neposredne in ne posredne, kot je bilo rečeno sprva. To postavlja prvotno zamisel precej na glavo. Pač pa ostanejo volitve v Svet narodov in v Svet proizvajalcev posredne, to je preko republiških skupščin oz. okrajnih in mestnih svetov proizvajalcev. Kandidatura za poslance v Zvezni svet bo podobna kandidaturi v okrajne (mestne) ljudske odbore. Kandidate bodo postavljali bodisi ljudski odbori bodisi skupine državljanov. Manjši okraji se bodo združili v večji volilni okraj.

Ljudski odbori

Z ukinitvijo krajevnih ljudskih odborov in z zmanjšanjem števila okrajnih odborov je upravna aparatúra privzela vmesno osnovno enoto - občine z občinskim ljudskim odborom. Tiste občine, ki bodo imele sedež v mestih bodo imenovane "mestne občine". Vse občine se združujejo v okraje. Izjema so le glavna pokrajinska središča z večjim številom prebivalstva, ki bodo imela "mestne ljudske odbore" kot enakopravne okrajnim ljudskim odborom. V Sloveniji so tri takšna mesta: Ljubljana, Maribor in Celje. Sicer pa bo imela Slovenija še 19 okrajev s 364 občinami.

Dosedanja praksa ljudskih odborov, da so delovali v plenumu in v izvršnem odboru je ukinjena. Odbori bodo odslej stalno zasedali bodisi na sejah celotnega odbora ali pa v svetih in odborniških komisijah. (Sveti združujejo tiste posle, ki so si med seboj sorodni; so nadrejen forum nad resornimi komisijami.) Vsaka upravna enota, odbor, bo odslej proračunsko neodvisna. Sama se bo morala vzdrževati. Ljudski odbori bodo sami odločali kako bodo porabili dohodke iz davkov, mogli pa bodo uvajati še lokalne doklade, tj. krajevni davek.

Višji odbor bo nadzoroval ničjega le, če je njegovo delo v skladu z zakoni. Ljudski odbori bodo odslej odgovorni za škodo, ki bi jo povzročil njihov odbornik kakemu državljanu ali pravni osebi z nezakonitim dejanjem pri izvrševanju službe. Uvaja se dalje tudi referendum, ki ga more razpisati vsak odbor sam od sebe ali na zahtevo ene desetine volilcev, toda v sporazumu s Prezidijem Ljudske skupščine (Slovenije), bodisi za potrditev že sprejetih sklepov ali za izraz mnenja vnaprej.

Predsednik odbora ne bo več izvrševalec oblasti. Pripada mu le vodstvo in priprava zasedanj odbora, koordinacija delovanja svetov in nadzor nad administracijo. Tajnik odbora je administrativni šef.

Z novo zakonodajo se uvajajo tudi mestne in občinske ljudske straže ki bodo vzdrževale red ter bodo v slučaju potrebe tudi zagotovile administrativno izvršitev sklepov občinskega odbora. Tako bo posel, ki so ga zdaj izvrševali miličniki prešel v pristojnost občin oz. njihovih straž. Ljudska milica bo skrbela za red le v glavnih mestih.

Občinski odbori so enodomni, okrajni in mestni odbori pa dvodomni. Ti slednji so sestavljeni iz okrajnega (mestnega) zbora in iz zbora proizvajalcev. - Okrajni (mestni) zbor je predstavništvo vseh državljanov na območju enega okraja ali mesta. Zbor proizvajalcev pa je predstavništvo tistih ljudi, ki delajo na območju okraja (mesta) v proizvodnji, prevozništvu in trgoVINI. Pasivno volilno pravico imajo le tisti izmed njih, ki so zaposleni neposredno v proizvodnji (torej v industriji, kmetijstvu, obrti, ne pa v trgovini, prevozništvu, gostinstvu). Oba zbora sta enakopravna pri sprejemanju gospodarskih sklepov, volitve njunih organov se izvrše na skupni seji. - V pomoč pri delu občinskega odbora bodo služili še vaški odbori, ki pa nima-jo nobene oblasti

Volitve odbornikov

se vrše na osnovi enake in neposredne volilne pravice. Tudi voljen more biti vsak državljan, ki ima volilno pravico. Volitve se izvajajo po volilnih enotah znotraj občine. Kandidate postavlja zbor volilcev, ki si za ta posel izbere **kandidacijsko komisijo**. Tej more vsak volilec predlagati odborniške kandidate; toda kandidacijska komisija more postavljati kandidate tudi po svoji uvidevnosti. Vseh kandidatov mora biti dvakrat toliko, kolikor bo odbornikov, da se tako olajša izbor. Pismo more vložiti predlog za kandidate ena desetina vseh vpisanih volilcev dotične volilne enote, a z najmanj 30 podpisanimi predlagatelji za občinski odbor in najmanj 100 predlagatelji za okrajni (mestni) odbor. - Volitve v zbere proizvajalcev opravljajo gospodarske organizacije po mestih in okrajih. Razdeljene so na štiri skupine: industrijo, kmetijstvo, trgovino-gostinstvo, obrt. Število odbornikov posameznih skupin v zboru proizvajalcev zavisi od tega, koliko katera skupina proizvaja. (Predvidoma bo pri tem imel prednost industrijski del) Če z odbornikovim delom niso zadovoljni, more še ena petina volilcev volilne enote vložiti predlog za njegov odpoklic. To predloži tudi lahko sam **judski** odbor oz. pri zboru proizvajalcev delavske in gospodarske organizacije. - Vse volitve bodo odslej pisмено. V slučaju nepravilnosti opozori volilec volilno komisijo, z istočasno možno pritožbo na okrožno sodišče, ki v obeh slučajih odloča o pritožbi. - Zadevni zakoni veljajo od 30.6.1952.

NAČRTI ZA ELEKTRARNE

S prihodnjim letom nameravajo v Jugoslaviji pričeti z gradnjo novih elektrarn, ki se bodo vključile v že obstoječe sisteme ali pa bodo začele ustvarjati nove sisteme.

Na Dravi bodo začeli z gradnjo pete hidroelektrarne pri Vuhredu, med Dravogradom in Mariborom. Zmogljivost bo 50.000 kilovatov.

Obenem bodo začeli s sistemom hidroelektrarn na Savi med Zidanim Mostom in Krškim. Prva od štirih bo grajena elektrarna v Krškem, ki bo dajala letno 160 milijonov kilovatnih ur

Južno od Skoplja ob Vardarju bo prva hidroelektrarna v tem predelu. - Ob Gornji Zeti v Črni gori bodo pričeli z gradnjo prve od predvidenih štirih elektrarn. Z zaježitvijo Zete bodo del Nikšičkega polja spremenili v jezero, odkoder bo odtekala voda 550 m globoko. - Začeli bo do graditi tudi novi sistem na reki Cetini v Dalmaciji. Povezan bo z zbiranjem vode v kraških poljih, voda v umetnih jezerih se naj bi izkoriščala tudi za namakanja. - V Zahodni Srbiji bodo zgradili sistem elektrarn na področju Zlatibora, Javora in Zlatara. Nastala bodo umetna jezera.

Na reki Drini bodo začeli z novim sistemom, v katerem bo elektrarna pri Zvorniku prih. leto v glavnem že dograjena. - Na reki Rami bodo tudi začeli z gradnjo prih. leto. - Na Hrvatskem pričnejo z gradnjo elektrarn v bližini Ogulina in Karlovca, ki bo do izkoriščale vodo Dobre in Mrežnice

STADION V MARIBORU

Ko bo dograjena betonska tribuna, slačilnice in manjši stadion zavtekm v košarki, odbojki in tenisu, bo popolnoma dograjen športni park v Mariboru na prostoru od Strossmajerjeve do Kajuhove in od Gregorčičeve do Mladinske ulice, ki bo sprejel lahko do 13.000 gledalcev. Središče predstavlja stadion za nogomet in atletiko. Ima 12 teniških igrišč. Tekališče je dolgo 400 m in ima 6 stez. Poseben prostor je namenjen treningu igralcev nogometa in rokmeta. Zgrajeni sta dve igrišči za košarko.

+ Po preizkušnji bo začela obratovati hladilnica v Brčkem, ki bo mogla sprejeti do 200 vagonov živil. Ta živež bo v glavnem namenjen za izvoz

+ V Vidmu pri Krškem bodo gradili tovarno časopisnega rotacijskega papirja za letno proizvodnjo 2000 vagonov.

RAZGLEDI

ALTERNATIVA IN PREDSTAVNIŠTVO

G. Zupanu ni jasna razlika med "alternativo" in "predstavništvom" (KT 97), kajti kar jaz imenujem "alternativo" on naziva predstavništvo, in obratno. G. Zupanu ni jasno, da obstoje v emigraciji (in verjetno tudi v domovini) že zdavnaj desetine demokratskih (in nedemokratskih) alternativ Titu, da pa v inozemstvu še ne obstoja eno demokratsko predstavništvo Jugoslavije, s programom: koordinirano delo demokratične jugoslovanske emigracije pri rušenju Titovega režima in ostvaritev predpogojev za vzpostavitev demokratičnega reda v Jugoslaviji.

Vse demokratične jugoslovanske alternative Titu imajo svoj program. V program vsake demokratične jugoslovanske alternative Titu (politične stranke, koalicije strank, pokret itd) spada: 1) delo za zrušitev Titovega režima, potem pa: 2) ureditev Jugoslavije po svoji zamisli (ako doseže zaupnico naroda).

Točka 1) je enaka "programu" vsake demokratske (in nedemokratske) jugoslovanske (in nejugoslovanske) alternative Titu. Točka 2) "programa" pa je pri vsaki alternativni drugačna. Demokratskim jugoslovanskim alternativam Titu je skupno še to, da so demokratične in da želijo Jugoslavijo, v razliko od nedemokratskih jugoslovanskih, demokratskih nejugoslovanskih in nedemokratskih nejugoslovanskih grup - alternativ. Logično je torej, da morejo samo demokratske jugoslovanske alternative ustvariti jugoslovansko demokratsko predstavništvo in da se morajo zato sporazumeti za skupno delo pri rušenju Titovega režima (točka 1. "programa") in v obrambi ideje kontinuitete Jugoslavije. Po 2. točki, ki je pri vsaki alternativni drugačna, se ne morejo sporazumeti. Ni v vprašanju samo notranja razdelitev Jugoslavije, četudi se često misli, da je to vprašanje edini kamen spodtižke. V vprašanju je mnogo več. Morda bi se mogle demokratske jugoslovanske alternative celo zediniti v pogledu samo notranje razdelitve Jugoslavije: monarhistična ali republikanska, socialistična ali "konservativna"? Ustava podobna britanski, ameriški ali švicarski ali nekaj četrtega? Itd.

G. Zupan misli, da je zelo lahko ustvariti predstavništvo. Lahko je reči: "Mi smo predstavništvo", toda težko je doseči dve važni stvari: a) prepričati demokratski Zapad, da je ta grupa zares najboljše mogoče demokratsko predstavništvo Jugoslavije v inozemstvu in da ima za sabo vsaj večino emigrantov, in b) dobiti moralno in materialno podporo od večine demokratičnih emigrantov. Da ni tega, "Pariška grupa" bi že zdavnaj sebe proglasila za "Državno predstavništvo Jugoslavije".

G. Zupan ni edini, ki meni, da je potrebna neka nova "krfska deklaracija", pa da bi potem bili rešeni vsi problemi. Poleg onega, kar sem že povedal v tem in v prejšnjih člankih, je ideja o novi "krfski deklaraciji" rezultat nerealnega gledanja na stvari, t.j. vzporejanje 1914-1918 z 1945 do danes.

1914-1918 je obstojala Kraljevina Srbija, katere ozemlje je bilo okupirano od strani Avstro-Ogrske. Srbija je bila zaveznik Angležev, Francozov in Amerikancev, njena vlada in vojska sta se nahajali izven Srbije.

1918 je bila Kraljevina Srbija osvobodjena (okupacija je prenehala), Srbi, Hrvati in Slovenci iz Avstro-Ogrske, (ki niso bili okupirani, ker so bili njeni podaniki), pa so ustvarili Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. V kratkem času je prišlo do zedinjenja Države SHS in Kraljevine Srbije in Črne gore v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. To zedinjenje ni bilo rezultat Krfske deklaracije, ampak rezultat dela, borbe in idealiziranja skozi 150 let.

1918-1941 je obstojala Kraljevina SHS (Jugoslavija), ki je bila od vsega sveta priznana kot suverena država.

1941-1945 je bila Jugoslavija pod okupacijo, njena vlada pa v emigraciji. Četudi okupirana, je Jugoslavija ostala pravno suverena država, priznana od vseh zaveznikov.

1945 je okupacija prenehala. Ne glede na notranji režim je Jugoslavija od vsega sveta še naprej priznana kot suverena država, mi, emigracija pa smo povsem "neuradni" in "uradno" ne moremo nastopati pred svetom, ker ta svet priznava Titov režim, ne pa nas.

Iz tega kratkega opisa je na prvi pogled jasno, da se niti ena od navedenih petih dob ne more primerjati z drugo. Jugoslavija od 1941-1945 se more morebiti primerjati samo s Kraljevino Srbijo od 1914-1918. Toda ni mo

goče primerjati 1914-1918 z 1945 do danes, a tudi ni mogoče govoriti o ne- kakšni "novi krfski deklaraciji".

Vedno se dela velika napaka, kadar se v primerih iz preteklosti išče rešitve za probleme v sedanjosti in slepo kopira zgodovina. Često čujemo: "Zgodovina se ponavlja". Če to razumemo preveč literarno, doživljamo razo- čaranja. Moremo in moramo se okoriščati z izkustvi iz preteklosti, toda v poštev je treba vzeti tudi sedanjost.

G.Zupan misli, da se mora "alternativa Titu" ustveriti, da bi se tako Titu kot Zapadu pokazalo, da obstoji "alternativa Titu". On namreč smatra, da je treba pobijati Titovo trditev "da emigracija nima alternative njego- vemu redu t.j. da emigrantski politiki nimajo boljšega programa za Jugosla- vijo, kot ga ima on". Ali moramo mi urejati svoje narodnopolitično delo v emigraciji na osnovi Titovega komunističnega blebetanja? Če reče Tito, to- talitarec, da v naši emigraciji ni alternative njemu, kaj moramo mi spre- jeti to kot dejstvo?

Priznal bom g.Zupanu, da ima prav v vsem, kar je napisal, jaz pa sem se motil, če mi on ali kdo drugi dokaže, da je vsaj eden od odgovornih politi- kov demokratov na Zapadu rekel, da ni demokratske alternative Titu in nje- govemu "redu". Niti veliki Titovi prijatelji (Bevan in podobni) to ne trdi- jo. V.A.Farkaš.

J a v n o m n e n j e

Vpliv na mnenje.- G.urednik! Mislim, da je napačno verjeti, da se narod- nopolitično delo emigracije sestoj- ja le iz vplivanja na "izobraženi sloj". Napačno je vrejeti, da je naš problem rešen, ako pride do nekakih tesnih odnosov med našimi in zapad- nimi "izobraženimi sloji". Tako mne nje radi širijo neki naši politiki, češ da kako drugo delo ni potrebno, da se naj le vsi zberemo okrog te- ga ali onega politika. A.S.

G.urednik! Na mnoge stvari v demok- ratičnih deželah mnogi od nas gle- dajo z balkanskimi očmi in merijo z domačo mero. Tako se mnogokrat ši- ši za naše poznane javne delavce, politike in generale itd: "ta je v zvezi z Attleejem" ali "oni pozna Edena" ali "tisti je večerjal z Eisenh. werjem" itd. S tem bi men- da radi povedali, da bodo že ti po znani ljudje uredili vse stvari z "odgovornimi činitelji" na zapadu. Nekateri hočejo take "zvezé" prika- zati kot zelo tesne in izkoristi- ti to kot političen kapital zase. Že danes si lahko predstavljam, ka- ko bodo hodili v osvobojeni Jugo- slaviji z zborovanja na zborovanje in poskušali očarati narod s svo- jimi "intimnimi zvezami" s Churchi- llom, Attleejem, Edenom, vojvodo tem, lordom onim, senatorjem tistim in guvernerjem onim. Nekateri delajo to že danes in poskušajo "povpreč- ne begunce" omamiti s svojimi "zve- zami". N.B.

G.urednik! O javnem mnenju sem za sledil zanimivo omembo v "New Sta- tesman & Nation": Vrlina politič- ne demokracije je, da omogoča vo- livcem vplivati na vlado. Toda "35 milijonov volivcev... morda mo- re odločati o velikih zadevah, če

so dovolj poenostavljene in dramati- zirane, toda nimajo niti znanja niti izkušnje, da bi bilo zaželjeno, da bi imeli veliko besedo pri izbiri in formulaciji politike." P.M.

D.Jeruc: "Večerne pesmi".-G.urednik! Ne morem si kaj, da vam ne bi poslal priložene pesmice:

Novi pismouk

V deželi belgijanski
nov pismouk se nam rodi;
on jezik naš gorjanski
popravlja, pili in gladi:

Kar "davi" se zgodilo,
to nam že včeraj je prešlo;
kar "drevi" iz skled se bo kadilo,
pojeli zjutraj smo s slastjo.-

V zahvalo zdaj mu spleta
ves narod lovor-venec zlat
in moja hvála pèta
naj kliče živijo tisočkrat.

Z.A.Smejh

+ NOVI REKTOR LJUBLJANSKE UNIVERZE je postal dr.Fran Zwitter, redni pro- fesor za občo zgodovino novega veka na filozofski fakulteti. Med vojno je bil dve leti v zaporu in internaci- ji, po kapitulaciji Italije pa je od- šel med partizane. Pred prihodom na univerzo 1948 je bil znanstveni se- kretar Instituta za proučevanje med narodnih vprašanj pri zunanjem mini- strstvu. - Prejšnji rektor je bil dr. Gorazd Kušej.

KLIC TRIGLAVA - NAROČNINA: letno 24 s, četrtletno 6 s. Za inozemstvo od- govarjajoča vsota s posebnim dopla- čilom za letalsko dostavo.-Novi na- slov poverjenika v USA: Mr.Janez Žer- jav, 126 Albion St., BRIDGEPORT 5, Conn.